

Església de Santa Maria d'Oló

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Plaça de l'Església, s/n. Nucli antic d'Oló (Dalt del Poble)
Alçada: 542

Coordenades:

Latitud: 41.87086
Longitud: 2.03433
UTM Est (X): 419864
UTM Nord (Y): 4635889

Classificació

Número de fitxa 08258-365
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Segle X-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Problemes a la teulada, humitats.
Protecció Inexistent
Número inventari Sí:IPA 17148
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dj., 02/07/2020 - 02:00

Descripció

Església emplaçada al cim del turó on hi ha el nucli antic d'Oló (Dalt del Poble), molt a prop de l'antic castell d'Oló. Es va acabar de construir vers el 1646 en el lloc on hi hagué anteriors esglésies romàniques, de les quals no se n'ha conservat cap vestigi clar. És composta per una nau amb capelles laterals adossades, i capçada amb absis rectangular. Exteriorment, l'únic element remarcable és el portal principal, d'una estètica encara renaixentista. Consta d'arc de mig punt i està emmarcat per un frontó partit sobre dos pilars. A la part superior té gravat un curiós escut. Més amunt hi ha un petit rosetó i, a la cantonada dreta, un rellotge de sol del 1688. Una escalinata de pedra, feta el 1891, dóna perspectiva i realça la façana. Per fer-la es van aprofitar làpides de l'antic cementiri, que es trobava adossat a la part dreta.

L'aparellat dels murs és fet amb carreus irregulars de pedra calcària i gres, i evidencia que la construcció es va fer en diverses etapes. La més antiga és la que es veu la façana sud-est. A l'absis hi trobem restes d'una finestreta tapiada, però en general la construcció pràcticament no té obertures. Entre l'absis i la sagristia s'aixeca el campanar, de planta quadrada, amb una obertura superior a cada costat. En un tram del nord-oest el mur té unes irregularitats que tal vegada es podrien explicar com a reminiscències de les anteriors construccions romàniques.

Cal remarcar com a fet excepcional que a l'interior es conserven sencers i in situ dos retaules de l'època del barroc. Juntament amb altres tres que hi ha a l'església de Sant Joan d'Oló, fan que el municipi sigui un punt de referència per al coneixement de l'art barroc català. Un és el retaule major, obra de l'escultor manresà Pau Sunyer i dedicat a l'Assumpta, i l'altre el retaule de Sant Isidre, d'autor desconegut.

Les tres naus de l'església són cobertes amb falsa volta d'aresta. La capella lateral de la dreta (on hi ha el Sagrat Cor) és la que es construí primerament, i es diferencia de la resta perquè els pilars tenen nerviacions de tradició gòtico-renacentista, mentre que els altres són llisos. En l'últim tram de la nau el desencaix entre la volta i els pilars denoten igualment que l'edifici es va construir en diferents etapes, i que va tenir possibles modificacions respecte al pla inicial. La nau central mesura 20 metres de llarg per 8 d'ample. A les capelles de la dreta hi trobem un retaule del Sagrat Cor (del segle XIX) i el retaule barroc, força malmès, dedicat a Sant Isidre. Antigament n'hi havia un altre, també barroc, dedicat al Roser. Se'n conserven unes mínimes restes, ja que fou destruït el 1936. A les capelles de l'esquerra hi ha un retaule neoclàssic (del segle XIX) dedicat a la Puríssima. Antigament n'hi havia un altre dedicat a Sant Marc, que és el que tenia més veneració però fou també destruït el 1936. A la dreta del presbiteri, sota la base del campanar, hi ha la sagristia, i damunt de l'entrada principal hi ha el cor.

En el paviment de la nau criden l'atenció les grans lloses d'una sepultura on el 1636 s'hi va enterrar un eclesiàstic de la família Rodoreda. En altres punts hi trobem tres tombes més de rectors enterrats. Entrant a la dreta hi ha la pica baptismal, de marbre. I del sostre penja una làmpada de regust romàntic que procedeix probablement del mas Rocafort (n'hi ha una altra de guardada). Altres elements a remarcar són les campanes. De les originàries se'n conserva una, que va ser fosa a Olot el 1881 per la casa Barberí. El seu nom és Josepha. Les altres s'hi van col·locar després de la guerra: dues de més petites són procedents d'alguna església de Vic (una és del 1837), i una altra és del 1945, fosa a Pamplona. També és remarcable el rellotge del campanar, fabricat per la casa barcelonina Tribó als anys 1950. També té dues campanes: la que anuncia les hores i la dels quarts.

Observacions:

Sobre el portal principal: 1646

En una biga d'una porta d'accés al campanar: 1652

Gran tomba a la part central del paviment amb la següent inscripció: "HIC IACEBT [Tg] RODOREDA P.R. T MANSI RODOREDA 1636"

Tomba al paviment: "SALVI [AL]MATÓ PREBERA Y Rr. DE OLÓ. MORÍ A (...) DE 9BRE 1838"

Tomba al paviment: "(...) DE OLÓ. MORY A 10 DE 7BRE DE 1821"

Tomba en el paviment lateral amb la següent inscripció: "HIC JACET PETRUS TORROELLA PR Any 1779"

AL Museu Episcopal de Vic es conserva una creu processional romànica del segle XIII

Història

Abans de l'església actual n'hi havia una de romànica, possiblement consagrada vers l'any 999 i que vers el 1166 es va ampliar o reconstruir i es consagrà de nou (PLADEVALL, 1991: 49). D'aquests edificis no n'ha quedat pràcticament cap resta i no sabem com devien ser. Com a parròquia Santa Maria d'Oló apareix esmentada el 1093. Situada al costat del castell d'Oló, l'església va quedar subjecta al domini de la família feudal que ostentava la senyoria, que eren els Oló. El 1333 el castell fou venut a Ot de Montcada, i el 1364 el va comprar el monestir de l'Estany, que va estar en possessió de la senyoria del terme fins el 1592. Aquest any les comunitats canòniques agustinianes foren extingides i el monestir quedà secularitzat. Des d'aleshores les seves possessions van estar regides per les anomenades Cinc Dignitats Reials; és a dir, cinc canonges de les diòcesis de Girona, Vic i Barcelona que actuaven com a senyors del monestir. Per tant, també es van fer càrrec de l'església d'Oló. Sabem que a l'església antiga hi va haver un retaule major obra del pintor Francesc Feliu de l'any 1418. Aquest pintor era originari de Camprodon i va viure a Sant Feliu Sasserra i a Manresa.

De la parròquia en coneixem els diferents rectors i també els vicaris des del segle XVI, els quals s'han recopilat en el llibre "Oló, un poble, una història" (FERRER i altres, 1991: 203). Tot i que la segona església romànica es devia engrandir encara, a la primera meitat del segle XVII el poble d'Oló va créixer i va tornar a quedar petita, de manera que es decidí construir-ne una de nova, que és l'actual. Es va fer en diverses fases. El 1631 s'havia acabat la construcció de la capella del Sant Crist, que devia estar situada al primer tram de la nau lateral dreta, on ara hi ha l'altar del Sagrat Cor. El gros del conjunt de l'edifici es va construir a continuació i es finalitzà el 1646, data que es troba esculpida sobre el portal principal. Part de les obres van anar a càrrec del mestre de cases Esteve Puig, que el 1644 reconeixia haver cobrat 100 lliures com a primera paga. Pocs anys després es va construir el campanar: entorn de 1652, segons està gravat en una biga (GALOBART, 1996: 16).

Pràcticament en el moment d'iniciar-se les obres es va encarregar un nou retaule major a Francesc Rovira, inaugurat el 1630. Quan les obres estaven a mitges l'església nova ja es devia consagrar, i el 1636 s'hi va enterrar, en una tomba molt preeminent, un capellà de la família Rodoreda, possiblement el vicari Pere Rodoreda. Això suggereix que aquesta important família, propietaris del mas Rodoreda, eren probablement els mecenes principals. En paral·lel a l'església es va construir també una nova rectoria, que es va acabar pels volts de 1645, segons indica una interessant llinda que té gravades les inicials C. DE. R. M. Corresponen a qui aleshores era el rector, Josep Collderam.

El retaule de Francesc Rovira s'hi va estar pocs anys, perquè el 1663 es va contractar un nou retaule, que és l'actual. No en sabem els motius però podem sospitar que, atès que a la parròquia de Sant Joan d'Oló l'escultor Pau Sunyer hi estava construint un fastuós retaule major, els feligresos d'Oló no van voler ser menys i el 1663 n'encarregaren un altre al mateix escultor manresà. Està dedicat a l'Assumpció, que és la titular del temple, i és sens dubte l'element més remarcable de l'església, juntament amb l'altre retaule barroc, el de Sant Isidre, que es construí una mica abans de 1699. Els retaules van ser en part sufragats per llegats de particulars i també amb impostos extraordinaris. En aquest moment l'església tenia cinc confraries, que eren les del Roser, de les Dones, de Sant Isidre, de la Mare de Déu d'Agost i la de Sant Marc i Sant Mateu. L'edificació de la nova església, junt amb el moblament dels retaules, demostra la puixança d'una comunitat rural com la de Santa Maria d'Oló, que s'emmarca en el context general de creixement al llarg del segle XVII a la Catalunya central.

Ja al segle XIX (concretament el 1839) eren cinc les administracions o confraries en què s'organitzava l'església, i cadascuna s'encarregava d'obtenir recursos per la seva festa. Eren les de les Dones, Sant Marc, Sant Isidre, la Mare de Déu dels Àngels, els Sants Màrtirs, el Roser, Santa Llúcia, les Ànimes i l'Obra. Aquesta darrera era la més important, ja que es cuidava del funcionament general de l'església i del seu manteniment. Els responsables s'elegien cada any i eren dos: un del poble i un pagès. El 1870 es beneïa una nova campana. El 1877 el campaner era Salvador Puig i cobrava un sou de 115 pessetes.

La Guerra Civil de 1936 no va tenir les conseqüències desastroses com en altres llocs, i la major part dels

retaules i l'arxiu es van poder salvar. En bona part fou degut a l'enginy del qui era secretari de l'Ajuntament, Josep M. Vilar Colomer (el Pepet Mas), que va induir als anticlericals a cremar només les figures. Tot i això, es van destruir alguns retaules menors i totes les imatges. Els anys de postguerra es van impulsar noves confraries, com les de la Doctrina Cristiana o del Santíssim Sagrament. Al llarg d'aquests anys l'edifici ha tingut obres de caràcter menor. Entorn de 1941 es va obrir el portal del campanar que dona a la Plaça Major. El 1950 es construí l'escala lateral cap a la plaça on hi havia el cementiri antic, que dos anys abans havia quedat anul·lat. L'escalinata principal data del 1891. Però el fet més rellevant és que l'any 1955 es decidí construir una nova església en una situació més cèntrica a la part baixa del poble. Aquesta iniciativa va partir dels propietaris de la fàbrica López, que havien adquirit una gran influència sobre el poble i gairebé s'havien atorgat el rol d'amos com en una colònia industrial. El 1957 s'autoritzava la construcció de la nova església, que fou dissenyada per l'arquitecte Manuel Puig i Janer. El bisbe de Vic, Ramon Masnou, la va beneir el 29 de juny de 1963 (FERRER i altres, 1991: 200). Des d'aleshores a l'església antiga s'hi celebra missa poques vegades a l'any.

Bibliografia

CANAMASAS GÜELL, Josep (2020). "Va de campanes", La Tosca, Moià (treball en procés de publicació).

CANAMASAS PORTELL, Oleguer (2016). Les campanes. Treball de recerca a l'Institut Miquel Bosch Jover (Artés).

FERRER, Llorenç; PLADEVALL, Antoni i altres (1991). "Oló als temps medievals", "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 198-205.

FREIXA, Lluís (1975). Santa Maria d'Oló, Vic.

FREIXA, Lluís (1978). Esglésies parroquials i capelles del municipi d'Oló. (amb aportacions de Mn. Antoni Pladevall, Josep Galobart i Jaume Sala).

GALOBART SOLER, Josep (1996). Els retaules barrocs de les esglésies del terme de Santa Maria d'Oló (1607-1781). Centre d'Estudis del Bages, Monogràfics, núm. 16, Manresa, p 15-91.

